

TERMÍN: 28.10.2024

xx21728xx
Recenzia B
Matúš Kolesár
matus.kolesar@vlada.gov.sk
Prosím nezasahujte do tejto tabuľky

RECENZENT/KA (meno a priezvisko, pozícia, inštitúcia): **Matúš Kolesár**NÁZOV MATERIÁLU: **Strategická odolnosť a závislosť slovenského zahraničného obchodu**TYP VÝSTUPU*[1]: **analýza**

(pri spoločných výstupoch uviesť aj typy individuálnych vkladov):

ANALYTICKÝ ÚTVAR, REZORT: **MH SR - Inštitút hospodárskych analýz**AUTORI/KY: **Dušan Steinhauser, Filip Bolčo**

SPOLUAUTORI/KY: - ; - ; - ; -

RECENZNÝ FORMÁT*[2]: **2**

PRIPOMIENKY:

P.č.	Pripomienka sa vzťahuje k (strana, odsek):	Text pripomienky*[3]	Odôvodnenie pripomienky	Vysporiadanie sa s pripomienkou*[4]
1	K predmetu výskumu	Vzhľadom na to, že predmetom výskumu boli strategické závislosti Slovenska iba pri importe, odporúčam prehodnotiť názov recenzovaného materiálu.	Zahraničný obchod v názve materiálu naznačuje, že predmetom výskumu bude import a aj export. Aj v texte na str. 7 v ods.3 sa spomína, že „závislosť sa týka rovnako exportu aj importu“. Autori sa venovali výlučne výskumu strategických závislostí pri importe. Analogicky by sme	Názov bol zmenený na „Strategická odolnosť a závislosť slovenského importu“

			mohli uvažovať o strategickej závislosti Slovenska aj pri exporte, napríklad vývoz určitej tovarovej skupiny výlučne do jednej krajiny, ktorá by mohla uvaliť na danú skupinu tovarov obchodné bariéry. Takúto závislosť predložená analýza neskúma	
2	Úvod, str. 5-6	Pre lepšiu prehľadnosť odporúčam rozdeliť časť „Úvod“ aspoň na dve časti, z ktorých prvá popisuje širší kontext a cieľ výskumu, a druhá výsledky a odporúčania vychádzajúce z predloženej analýzy. Ako alternatívne riešenie odporúčam prepísať „Úvod“ na „Manažérske zhrnutie“	Úvod obsahuje okrem širšieho kontextu, cieľ výskumu, zistenia a aj odporúčania. Pri prvom čítaní predloženého materiálu nebolo zrejmé, či ide o už skôr známe zistenia, alebo o výsledky výskumu predkladanej analýzy.	Úvod bol rozdelený na „Cieľ analýzy“ a „Výsledky a odporúčania“.
3	Str.7, pozn. 7	Je závislosť na MO priamo alebo nepriamo úmerná veľkosti ekonomiky?	Zaujímavá poznámka, ale skôr by mala objasňovať/doplňať hlavný text ako vyvolávať ďalšie otázky	Text poznámky bol preformulovaný: „Závislosť na medzinárodnom obchode je nepriamoúmerná veľkosti ekonomiky, teda rozsahu jej vnútorného trhu a spotreby. Rozsahovo veľké ekonomiky dosahujú spravidla nižšie hodnoty otvorenosti ekonomiky

				(napr. Ružeková, Kittová, Steinhauser, 2020).“
4	Kapitola 1	Pre lepšiu prehľadnosť odporúčam zvážiť prerozdelenie textu v kapitole 1 do týchto obsahových blokov: 1.1 „<i>Podstata a súvislosti</i>“ prípadne „<i>Širší kontext</i>“ a podobne – strany 7, 8 a 9 po text za grafom 1. 1.2 „<i>Strategické iniciatívy EÚ</i>“, „<i>Opatrenia na úrovni EÚ</i>“ alebo podobne – od textu pod grafom 1 na strane 7 a podkapitoly 1.1, 1.2 a 1.3. 1.3 „<i>Sektorová analýza slovenského hospodárstva</i>“ a podobne – podkapitola 1.4	Celá kapitola pekne logicky smeruje od širšieho kontextu k samotnému predmetu výskumu, avšak aj tu existujú obsahovo vyhranené bloky, ktorých jasné oddelenie kapitolu sprehľadní	Kapitola 1 bola členená na tri podkapitoly druhej úrovne a tri podkapitoly tretej úrovne.
5	Str.17, pozn. 34	Bolo by vhodné doplniť stručné vysvetlenie, prečo sa nepoužil indikátor klastrovania	Z piatich indikátorov v zdrojovom materiáli, ktoré sú komponentmi indexu PRI, bol tento jediný, ktorý pri výskume nebol použitý	Indikátor klastrovania je z metodického hľadiska pomerne zložitý, čo by komplikovalo už aj tak náročnú reprodukovateľnosť metodiky do budúcnosti. Na základe ďalších posudkov bol výpočet

				celkového indikátora rizika zjednodušený a z aplikácie teórie sietí ho bude ovplyvňovať len indikátor centrality.
6	Str.18, odstavec 2	Vo vete: „ <i>Podobne ako O. Reiter a R. Stehrer, boli vybrané dve kategórie technických prekážok obchodu...</i> “ malo byť „ <i>netarifných prekážok obchodu</i> “ ?		Ďakujeme za pripomienku, skutočne sa jedná o netarifné prekážky, technické prekážky sú už jednou z kategórií. Veta bola opravená.
7	Str. 23, pozn. 49 a pozn. 50	Odporúčam lepšie ujasniť poznámky 49 a 50, alebo preformulovať text aby dával logický zmysel	Poznámku č. 49 chápem tak, že uvedený zoznam 10 t.s. tvoria ropné produkty a t.s. primárne určené na finálnu spotrebu a zároveň poznámka č. 50 vylučuje zo zoznamu ropné produkty a pridáva do zoznamu t.s. konečnej spotreby. Buď je text nejasne formulovaný, alebo poznámky nedávajú logický zmysel, resp. si odporujú.	Jednalo sa o nepresnú formuláciu. Niektoré produkty je možné použiť rovnako ako medziprodukty, ako aj spotrebovať. Z tohto dôvodu boli poznámky zlúčené a text preformulovaný: „Abstrahujúc od ropných produktov a výrobkov určených výlučne na konečnú spotrebu. Zoznam však obsahuje aj také tovarové skupiny,

				ktorých použitie je súčasne možné na konečnú spotrebu, ale zároveň aj ako medziprodukcia.“
8				
9	Str. 25, bod 1 a 3 Str. 27, bod 2 Str. 32, bod 8 (HS 2709 00)	Poprosím opraviť prehodený slovosled	Zrejme chyby pri prepisovaní textu	Chyby boli opravené.
10	Str. 44, pozn. 78	Hoci to text v prvom odstavci naznačuje, pre lepšiu prehľadnosť odporúčam doplniť do poznámky 78, že sa jedná o priemerné poradie zo zoznamu všetkých t.s. vrátane ropných produktov a t.s. určených pre konečnú spotrebu	Rebríčky pri niektorých rizikových indikátoroch v hlavnom dokumente vynechávali t.s. ropných produktov, alebo t.s. konečnej spotreby. To môže viesť k chybnej replikácii výpočtu hodnoty celkového indikátora z poradí v týchto rebríčkoch, najmä pri najrizikovejších položkách	Ďakujeme, poznámka bola opravená. Celkový indikátor rizika tiež prešiel významnou rekonštrukciou na základe iného posudku.
11	Str. 47, Graf 7	Odporúčam zmeniť jednotky na x-ovej osi na percentá (hodnoty prenasobiť 100) a do popisu x-ovej osi pridať (v %)	Nie je jasné v akých jednotkách je podiel importu (os x)	Graf bol upravený. Celkový indikátor rizika tiež prešiel významnou rekonštrukciou na základe iného posudku.

12	Str. 7	Je možné určiť optimálnu mieru medzi efektivitou importu a bezpečnosťou vlastníctva zdrojov?	Toto je skôr otázka do širšej diskusie, prípadne námet na ďalší výskum	Ďakujeme veľmi pekne za námet.
13	Str. 21. BOX 1 + všeobecne k zvolenej metodike	V pôvodnej verzii analýzy boli parciálne indexy vážené podielom importu tovarových skupín (ďalej len t.s.) na celkovom slovenskom importe na úrovni podpoložiek – HS6. V upravenej verzii váhy zagregované na úroveň kapitol – HS2. Vzhľadom na to, že zmena úrovne agregácie (HS6 na HS2) vyvoláva pomerne významné zmeny vo výsledkoch analýzy, odporúčam výber optimálnej úrovne agregácie váhových položiek podrobiť ďalšej analýze, kde by sa optimálna úroveň agregácie mala nachádzať niekde medzi extrémnymi hodnotami celkového indikátora reprezentovanými na jednej strane priemerami hodnôt parciálnych indexov bez vplyvu váh a na opačnej strane hodnotami váh na úrovni agregácie HS6 bez vplyvu indexov. Na stanovenie optimálnej úrovne agregácie je možné využiť korelačné analýzy, analýzy rozptylu, Spearmanov alebo Kendallov tau korelačný koeficient a ďalšie.	Celkový indikátor a teda aj konečné poradie najrizikovejších t.s. je ovplyvnené dvoma faktormi – parciálnymi indexmi a váhami (t.j. podielmi importu t.s. na celkovom slovenskom importe). Nižšia úroveň agregácie váh (t.j. HS6) vyvoláva dominanciu váh nad indexmi a ako správne poznamenáva autor, poradie najrizikovejších skupín môže kopírovať komoditnú štruktúru slovenského importu. Na druhej strane vysoká úroveň agregácie váh (HS2) potlačuje význam váh v prospech indexov, kde sa na vysoké miesta v celkovom poradí môžu dostať aj tie komodity, ktoré sú síce rizikové z globálneho hľadiska, ale v slovenskej komoditnej štruktúre importu môžu byť málo významné. Hrozba výpadku výroby pri výpadku podpoložky z dôležitej kapitoly HS síce môže ako argument pre voľbu úrovne HS2 pri váhovaní dávať zmysel, ale nie je podložená analyticky, alebo dôveryhodnými zdrojmi. Napríklad tovarová kapitola HS 85 obsahuje 268	Ďakujeme veľmi pekne za hodnotný a dôležitý komentár, ktorý bol realizovaný v dátovej prílohe. Bol upravený box 1, aktualizované všetky predmetné rebríčky a skontrolovaný indikátor I5 o využívaní netarifných prekážok s novým výpočtom v RStudiu.

			podpoložiek a váha tejto kapitoly na celkovom importe je 21 %. Táto váha môže posunúť na vyššie miesta v rebríčku množstvo podpoložiek nevýznamných pre slovenské hospodárstvo (či už z hľadiska objemu obchodu, alebo aj previazanosti výroby) a odsunúť na nižšie miesta iné, dôležitejšie komodity. Strategická dôležitosť jednotlivých podpoložiek z hľadiska previazanosti, prípadne substituovateľnosti vo výrobe nebola súčasťou tejto analýzy. Zároveň, úroveň agregácie pri váhovaní pomerne významne ovplyvňuje výsledky tejto analýzy. Je preto potrebné túto voľbu podložiť analyticky (t.j. určiť optimálnu úroveň agregácie váh), alebo voľbu dôveryhodne ozdrojovať.	
--	--	--	--	--

CELKOVÉ HODNOTENIE (recenzent/ka vyplní túto časť po vysporiadaní sa s pripomienkami analytickou jednotkou):

Súhlasím s vysporiadaním sa s pripomienkami. Analýzu odporúčam na schválenie.

[1] Výber medzi: 1. analýza (komplexný analytický materiál s návrhmi konkrétnych systémových opatrení); 2. komentár (rozsahovo menší analytický materiál venujúci sa konkrétnemu čiastkovému problému); 3. manuál (metodické usmernenie vyplývajúce z potreby zjednotenia procesov a postupov v konkrétnej oblasti).

[2] Formát 1 pre komentár/manuál (2 recenzenti bez povinného odborného workshopu); Formát 2 pre analýzu (3 recenzenti a povinný odborný workshop).

[3] Do tabuľky značiť pripomienky zásadného metodologického a obsahového charakteru (nie štylistické či gramatické opravy).

[4] Vyplní analytická jednotka: pripomienka bola akceptovaná / pripomienka nebola akceptovaná a zdôvodnenie / pripomienka bola čiastočne akceptovaná a zdôvodnenie.